

Marta Stąporek
Biblioteka Politechniki Krakowskiej
Oddział Informacji Naukowej
staporek@biblos.pk.edu.pl

Inkluzywne, innowacyjne i refleksyjne – czy biblioteka będzie instytucją formującą nowe społeczeństwo?

Streszczenie: W 2015 r. państwa członkowskie ONZ podpisały dokument pt. *Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*. Wyznaczono w nim 17 głównych celów zrównoważonego rozwoju, wytyczając tym samym kierunek globalnej polityki, rządów oraz instytucji, za pośrednictwem których jest ona realizowana. Biblioteki różnych typów, jako instytucje działające w ramach wytycznych narzucanych przez poszczególne ministerstwa, muszą wobec tego redefiniować swoje cele i funkcje. Biblioteki realizują dotychczasowe cele (m.in. powszechny dostęp do informacji i wiedzy, ochrona dziedzictwa kulturowego narodów, upowszechnianie umiejętności czytania i pisanie oraz korzystania ze źródeł informacji, dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych), ale wobec aktualnych zmian społeczeństwa na inkluzywne, innowacyjne i refleksyjne, muszą udowodnić, że dysponują również wartością intelektualną i inspiracyjną. W związku z powyższym nową ich rolą staje się budowanie trwałych kontaktów/relacji istotnych dla użytkowników. Biblioteki muszą nie tylko informować, ale również inspirować, angażować użytkowników, wzbudzać ich ciekawość kulturową, intelektualną, ich kreatywność. Czy tak się dzieje? Kim staje się współczesny bibliotekarz? Próbę odpowiedzi na to pytanie podjęła autorka w artykule, przytaczając przykłady bibliotek oraz wypowiedzi bibliotekarzy.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, biblioteka dla społeczeństwa, trzecie miejsce, biblioteka multimożliwości

W 1987 r. Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju, powołana przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ), przygotowała i opublikowała raport pt. *Our Common Future*¹. Z jego treści wynikało, że głównym problemem ludzkości są ograniczone zasoby Ziemi. Podkreślano, że wzrost gospodarczy nie może naruszać środowiska naturalnego, a człowiek skupiony na rozwoju materialnym nie może ignorować, czy wręcz zaniechać rozwoju intelektualnego i duchowego. Wzrastający standard życia społeczeństwa nie może również negatywnie wpływać na ograniczone i kurczące się zasoby Ziemi. W raporcie wskazano trzy elementy – środowisko, społeczeństwo i gospodarkę – jako mające decydujący wpływ na zrównoważony rozwój. Dobrobyt współczesnego pokolenia można zapewnić obecnym oraz przyszłym pokoleniom pod warunkiem odpowiedniego i harmonijnego gospodarowania zasobami w oparciu o rozwój wszelkich dziedzin życia oraz ludzkiej działalności.

Działalność Komisji ds. Środowiska i Rozwoju przyczyniła się do zwołania w 1992 r. w Rio de Janeiro II Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju, zwanej potocznie Szczytem Ziemi. Obrady przyczyniły się do wypracowania fundamentalnych zasad globalnej polityki społeczno-gospodarczej. Kluczowym dokumentem, w którym zapisano ówczesne postanowienia, był katalog głównych celów ochrony do realizowania

---

¹ *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.

w XX i XXI w., tzw. *Action Programme – Agenda 21*². To w nim po raz pierwszy w dziejach ludzkości zdefiniowano założenia zrównoważonego rozwoju oraz wytyczono ramy programów zalecanych do wdrażania w życie na poziomie krajowym i lokalnym. Stał się on ważnym dokumentem regulującym prawo międzynarodowe m.in. w zakresie spójności społecznej, wyrównywania szans, przeciwdziałania wykluczeniu i rozwarstwieniu społecznemu w szerszym kontekście – ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych. Zapisy *Agendy 21* zakładały, że zrównoważony rozwój odegra istotną rolę w procesie demokratyzacji i kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego, którego przedstawiciele będą aktywnie uczestniczyć w podejmowaniu decyzji oraz wezmą za nie odpowiedzialność³.

Agenda 21 była weryfikowana i aktualizowana. Zadanie to podjęto na Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zrównoważonego Rozwoju w 2012 r. w Rio de Janeiro. Przez trzy lata rządy państw, przedstawiciele sektora prywatnego, środowiska naukowego i społeczeństwa obywatelskiego obradowały nad wyznaczeniem nowych celów zrównoważonego rozwoju. Efektem końcowym tych debat jest dokument *Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju* (ang. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*)⁴, przyjęty w 2015 r. podczas Szczytu Zrównoważonego Rozwoju w Nowym Jorku. W dokumencie zdefiniowano 17 celów zrównoważonego rozwoju (eliminacja ubóstwa i głodu, zapewnienie wszystkim zdrowego życia, dostępu do usług medycznych i edukacji, równość płci, dostęp do wody, do źródeł energii, działania na rzecz wzrostu gospodarczego, zrównoważony przemysł, zapobieganie nierównościom, zrównoważone miasta, konsumpcja i produkcja, przeciwdziałanie zmianom klimatu, ochrona zasobów morskich oraz ekosystemów lądowych, działania na rzecz pokoju i sprawiedliwości, globalne partnerstwo na rzecz realizacji celów)⁵ oraz pięć głównych składników, które muszą podlegać zmianom transformacyjnym (*People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership* – tzw. zasada 5P)⁶.

W 2016 r. The International Federation of Library Associations (IFLA) opublikowała program, w którym podkreślono rolę bibliotek jako instytucji mających wpływ na osiągnięcia założeń *Agendy 2030*. Międzynarodowy program rzecznictwa IFLA (ang. *International Advocacy Programme*) zakłada, że biblioteki odgrywają znaczącą rolę w rozwoju krajów i społeczeństw; mają wpływ na budowanie potencjału promującego i wspierającego planowanie realnych działań na rzecz *Agendy 2030* na szczeblu krajowym i regionalnym.

---

² *Agenda 21* [online]. Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.

³ IGNATOWICZ, G. *Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju w polityce ekologicznej Polski po konferencjach w Rio de Janeiro w 1992 oraz 2012 roku* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/3457/1/BSP_18_2015_ignatowicz.pdf.

⁴ *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r.* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf.

⁵ *Cele Zrównoważonego Rozwoju* [online]. 2016. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.un.org/pl/>.

⁶ *Partnerstwo w praktyce: przegląd działań* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://kampania17celow.pl/wp-content/uploads/2018/05/partnerstwo-w-praktyce.pdf>.

W programie tym określono szczegółowe działania bibliotek w zakresie 17 głównych celów zrównoważonego rozwoju:

- zapewnienie bezpłatnego dostępu do informacji, wyników badań naukowych oraz publikacji, materiałów i zasobów różnego typu, dających społeczeństwu świadomość możliwości poprawy życia,
- tworzenie baz danych z zakresu rolnictwa, gospodarki, przemysłu, biznesu oraz zapewnienie do nich bezpłatnego dostępu online,
- udostępnianie wyników badań medycznych w celu zapewnienia edukacji oraz samokształcenia personelu medycznego; dodatkowo zapewnienie dostępu do informacji o placówkach medycznych czy profilaktyce zdrowotnej, dzięki którym społeczeństwo może podnieść jakość zdrowia i życia,
- zapewnienie dostępu do rzetelnej i wiarygodnej informacji i dobrych praktyk wspierających gospodarowanie lokalnymi zasobami wodnymi i infrastrukturą sanitarną,
- udostępnianie wyników badań i danych związanych z metodami zwiększania wydajności i zrównoważonego rozwoju upraw rolnych,
- zapewnienie dostępu do źródeł historycznych dotyczących zmian obszarów lądowych i użytkowania ziemi oraz dostępu do badań naukowych i danych w zakresie zmian klimatycznych,
- zapewnienie samorządom lokalnym i rządowi krajowemu informacji ułatwiających podejmowanie decyzji (np. w obszarach gospodarczych w zakresie łowiectwa, rybołówstwa, użytkowania ziemi, zarządzania zasobami wodnymi),
- udostępnianie informacji o pracach parlamentu, a także instytucji, działających na rzecz społeczeństwa obywatelskiego,
- udostępnianie neutralnej politycznie przestrzeni społeczeństwu oraz przedstawicielom lokalnych instytucji i organizacji na potrzeby dialogu i współdziałania,
- gromadzenie, ochrona, dokumentacja, digitalizacja i udostępnianie dziedzictwa kulturowego narodów teraźniejszym i przyszłym pokoleniom oraz podejmowanie działań na rzecz promocji kultury, włączenia kulturalnego oraz lepszego zrozumienia ich różnic,
- zapewnienie informacji i bogatego wachlarza szkoleń, umożliwiających społeczeństwu nabycie umiejętności i wiedzy podnoszących kwalifikacje zawodowe, niezbędne do podjęcia pracy,
- zwalczanie analfabetyzmu poprzez organizowanie akcji czytelniczych, nauki czytania i pisania, propagowanie programu uczenia się przez całe życie,
- zapewnienie równego dostępu do informacji, wiedzy i edukacji ludziom zagrożonym wykluczeniem społecznym (imigrantom, uchodźcom, mniejszościom, rdzennej ludności, osobom starszym i niepełnosprawnym), tak aby umożliwić im integrację społeczną, polityczną i ekonomiczną,
- zapewnienie dostępu do programów i usług dedykowanych specyficznym grupom społecznym (np. nauka języka dla imigrantów, prawa kobiet i dzieci, kompetencje komputerowe dla osób starszych, doradztwo umożliwiające rozwój umiejętności biznesowych),
- zapewnienie bezpłatnego dostępu do elektryczności i światła niezbędnego do czytania, nauki oraz pracy oraz dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych i internetu,

- zapewnienie bezpłatnych, otwartych i przyjaznych przestrzeni do nauki indywidualnej oraz miejsca spotkań grupowych do nabywania nowej wiedzy, umiejętności, wymiany doświadczeń czy podejmowania wspólnych inicjatyw, projektów na rzecz dobra lokalnych społeczności⁷.

Oddźwięk celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 widoczny jest nie tylko w programie zaproponowanym przez IFLA, ale również w planach strategicznych The Library of Congress oraz The British Library, które wyznaczają trendy i standardy działania krajowym sieciom bibliotek naukowych oraz publicznych. W dokumencie *Enriching the Library Experience: The FY2019–2023 Strategic Plan of the Library of Congress*⁸ podkreślono rolę biblioteki i zatrudnionych w niej bibliotekarzy specjalistów, stanowiących dla społeczeństwa wartość intelektualną i inspirującą.

Biblioteka Kongresu jako cel nadrzędny na najbliższe lata wyznaczyła rozszerzenie dostępu do zbiorów i zasobów oraz ulepszanie usług, które mogłyby przyczynić się do budowania trwałych i istotnych kontaktów z użytkownikami dzisiaj i w przyszłości. Szczególną misją biblioteki jest służba Kongresowi. Jemu biblioteka oferuje zbiory, usługi oraz doświadczenie personelu (prowadzi poradnictwo polityczne, analizy na żądanie, briefingi, organizuje wydarzenia). Kongres, sądownictwo i inne agencje federalne mają całodobowy dostęp do wiarygodnej wiedzy w wersji drukowanej, online oraz poprzez konsultacje z uczonymi i ekspertami z Congressional Research Service⁹, US Copyright Office¹⁰, Law Library of Congress¹¹ i Kluge Center¹².

Biblioteka Kongresu wskazuje również na podejmowanie działań, które inspirują i informują Amerykanów oraz angażują ich ciekawość kulturową i intelektualną oraz kreatywność. Tak np. badacze i naukowcy zwracają się do bibliotek z prośbą o dostęp do materiałów źródłowych, oryginalnych rękopisów, starożytnych map, fotografii, filmów i nagrań dźwiękowych, na podstawie których tworzą nowe prace, interpretujące na nowo historię dla obecnych i przyszłych pokoleń. Rodziny, które chcą odkryć swoje dziedzictwo, mogą skorzystać z tematycznych porad ekspertów bibliotecznych, skorzystać z archiwum StoryCorps¹³ lub z ogromnych cyfrowych zbiorów wczesnoamerykańskich gazet¹⁴.

---

⁷ The International Advocacy Programme (IAP). W: *IFLA* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.ifla.org/libraries-development>.

⁸ *Enriching the Library Experience: The FY2019–2023 Strategic Plan of the Library of Congress*. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/strategic-plan>.

⁹ Congressional Research Service Careers. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://www.loc.gov/crsinfo/>.

¹⁰ US Copyright Office [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.copyright.gov/>.

¹¹ Law Library of Congress. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/law/>.

¹² The John W. Kluge Center at the Library of Congress. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w:

<https://www.loc.gov/programs/john-w-kluge-center/about-this-program/>.

¹³ StoryCorps Collection (AFC 2004/001): Frequently Asked Questions. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/folklife/storycorpsfaq.html>.

¹⁴ *Chronicling America* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://chroniclingamerica.loc.gov/>.

Bibliotekarze realizują programy, wystawy czy imprezy plenerowe (np. Veterans History Project¹⁵, National Book Festival¹⁶ i Digital Scholarship¹⁷), promując w ten sposób działalność biblioteki oraz inspirując lokalne społeczności, np. młodzież szkolną do samodzielnego „odkrywania” wiedzy o świecie w ujęciu historycznym oraz współczesnym.

Biblioteka aspiruje do tego, by być jak najbardziej zintegrowaną ze społecznościami, którym służy, a to wymaga nieustannego i bezpośredniego kontaktu pracowników biblioteki z użytkownikami. Istotną grupę obywateli stanowią ci, którzy nie korzystają z jej zasobów. Wiedza o nich przyczynia się do ukierunkowania działań biblioteki na ich rzeczywiste potrzeby oraz do tworzenia nowej oferty, usług dedykowanych oraz innowacyjnych sposobów interakcji. Użytkownik wchodzi bowiem w interakcję z biblioteką wtedy, kiedy ma poczucie, że jego osobiste doświadczenie jest istotne i wartościowe. Ważne jest, aby uświadamiać ludziom powody, dla których warto wracać do biblioteki; warto ich angażować i inspirować, bo to buduje osobistą relację z biblioteką, wzmacnianą m.in. ilością spędzanego w niej czasu.

Działania na rzecz celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 widoczne są również w wizji rozwoju The British Library, zawartej w *Living Knowledge*¹⁸. Podkreślono tu znaczenie bibliotek jako instytucji wpływających na rozwój badań, kultury, edukacji i dobrobytu gospodarczego. Cechować je powinna przede wszystkim otwartość, rozumiana jako udostępnianie wszystkim zainteresowanym użytkownikom dziedzictwa intelektualnego i narodowego, po to, by wykorzystywano je ponownie we wszystkich możliwych aspektach – badawczo-naukowych, kulturowo-twórczych, rozrywkowych, a także na rzecz satysfakcjonującej przyjemności. Biblioteki powinny ewoluować z poziomu *growing knowledge* (wzrastająca wiedza) do poziomu *living knowledge* (żywa/żyjąca wiedza), zacierając równocześnie granice między dziedzinami, instytucjami i profesjami. Powinny być ośrodkami pracy interdyscyplinarnej i miejscem tworzenia innowacyjnych projektów; istotne zatem jest, aby tworzyły i rozwijały repozytoria danych badawczych.

Potencjał bibliotek stanowi wartość dla lokalnych społeczności. Powinny one zatem dysponować miejscem i przestrzenią, umożliwiającą bezpośredni kontakt. Rozwój technologii, cywilizacji i społeczeństw przyczynia się do izolacji jednostek i grup. Ludzie nie chcą jednak izolacji, lecz poczucia działania we wspólnocie, kontaktu z „prawdziwym” człowiekiem, podejmowania wspólnych aktywności, inicjatyw i projektów, przekazywania wiedzy i umiejętności bezpośrednio „z ust do ust”, od człowieka do człowieka.

Biblioteki nadal powinny koncentrować się na kolekcjonowaniu, opiece, zabezpieczeniu dziedzictwa kulturowego. Digitalizacja sprzyja otwieraniu zasobów bibliotecznych na nowych odbiorców nie tylko lokalnych, ale również na społeczność międzynarodową. Biblioteki cieszą się dużym społecznym uznaniem i zaufaniem. Wspieranie i stymulowanie wszelkiego rodzaju badań, gromadzenie danych to istotna funkcja bibliotek. Zapewnienie

---

¹⁵ Veterans History Project. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/vets/>.

¹⁶ National Book Festival. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/programs/national-book-festival/about-this-program/>.

¹⁷ Digital Scholarship. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://labs.loc.gov/experiments/digital-scholarship/>.

¹⁸ Our vision. W: *British Library* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.bl.uk/about-us/our-vision>.

dostępu do danych badawczych, pomocy w wyszukiwaniu informacji, realizowaniu niezależnych badań i analiz naukowych daje bibliotekom szansę stać się niezastąpionym źródłem informacji faktograficznych.

Coraz częściej biblioteki są postrzegane również jako instytucje wspierające biznes, jako że pomagają przedsiębiorstwom wprowadzać innowacje i wspierać ich rozwój np. poprzez tworzenie sieci regionalnych centrów biznesu czy centrów praw własności intelektualnej (*IP Centres*). Włączają się również w działania na rzecz kultury, inspirują i inicjują wydarzenia kulturalne, wykłady, wystawy (także objazdowe), występy etc., wspierają przedsiębiorstwa z branży kultury i branży twórczej w zakresie reinterpretacji danych, faktów.

Biblioteki odgrywają również znaczącą rolę w zakresie inspirowania ludzi, uczniów oraz osób starszych do podejmowania wysiłku edukacyjnego – wszystkim bez względu na wiek należy uświadamiać wartość uczenia się przez całe życie. The British Library zwraca uwagę na konieczność tworzenia przez biblioteki globalnych sieci zasobów, takich jak np. Europeana; umożliwiają one nie tylko zdobywanie wiedzy, ale również przyczyniają się do nawiązywania współpracy międzynarodowej i partnerstwa na rzecz dobra wspólnego.

Lektura dokumentu IFLA *International Advocacy Programme* oraz planów strategicznych bibliotek narodowych Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, największych bibliotek świata i krajów ONZ prowadzi do wniosku, że zmienia się koncepcja postrzegania bibliotek. Stają się one instytucjami, których uwaga i działania koncentrują się przede wszystkim na rzeczywistych i aktualnych potrzebach użytkowników, społeczności, organizacji i instytucji, którym służą.

Misją współczesnych bibliotek powinno być przede wszystkim tworzenie zintegrowanych społeczności oraz wspieranie ich rozwoju. Wymaga to podejmowania badań potrzeb oraz prób ich uświadamiania – odkrywania społecznościom. Dając wiedzę, informację i zasoby, biblioteki mogą oczekiwać, że społeczność stworzy dodatkowe i nowe wartości, nową wiedzę, które ponownie wrócą do społeczności i będą ponownie wykorzystywane. Biblioteki nie powinny pomijać nikogo w dostępie do tego rodzaju wymiany. Ważne jest nieustanne rozeznawanie potrzeb społeczności lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które do tej pory nie wykorzystywały bądź zupełnie pomijały potencjał bibliotek.

Biblioteki mają działać z przekonaniem, że naturalną potrzebą społeczności jest rozwój oraz podnoszenie poziomu życia. Ważna jest wobec tego świadomość wśród kadry zarządzającej i pracowników biblioteki, że również oni sami wymagają stałego rozwoju i doskonalenia. Nie bez znaczenia jest stałe pozyskiwanie informacji zwrotnej od użytkowników na temat aktualnego wizerunku oraz otwartość na nowe idee, metody pracy, wymianę doświadczeń z samymi użytkownikami, innymi bibliotekami, instytucjami czy firmami¹⁹. Rozwój społeczności i bibliotek następuje przede wszystkim poprzez zewnętrzne i wewnętrzne interakcje.

Z analizy literatury oraz wypowiedzi bibliotekarzy wynika, że współczesne biblioteki są przede wszystkim przestrzenią społeczną, tzw. trzecim miejscem (koncepcja

---

¹⁹ *Biblioteka z wizją* [online]. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://biblioteka-z-wizja.biblioteki.org/Symfony/web/app.php>.

amerykańskiego socjologa R. Oldenburga i D. Brissetta²⁰) – obok domu i pracy – neutralną przestrzenią, w której spędza się wolny czas; przestrzenią dającą poczucie przynależności i więzi ze społecznością. Z racji różnorodności oczekiwań i potrzeb, biblioteki stają się miejscem, w którym realizowane są potrzeby fizyczne, konsumpcyjne, społeczne, edukacyjne, naukowe²¹, towarzyskie, kulturalne czy nawet emocjonalne. Z tego powodu mówi się coraz częściej o bibliotekach multimożliwości, świadczących równocześnie usługi kilku pokoleniom, różnie wykształconym, z różnym doświadczeniem zawodowym i życiowym, pochodzeniem (migracje ekonomiczne i edukacyjne) czy stopniem zaawansowania znajomości nowych technologii etc.

Zmienia się architektura budynków i wewnątrz bibliotek (*multispace*, *multiusespace*); użytkownicy mają dostęp do sal warsztatowych, *makerspace*²², pracowni fotograficznych, mediatek²³, sal kinowych²⁴, wystawowych, konferencyjnych, galerii kultury, kabin i sal do pracy indywidualnej i grupowej, kawiarni czy bawialni dla dzieci²⁵.

W bibliotekach organizowane są spotkania z pisarzami, artystami, naukowcami, twórcami kultury, podróżnikami; spotkania grup dyskusyjnych (książkowe, filmowe, polityczne itp.); wystawy malarstwa i fotografii, pokazy filmowe, teatryki, koncerty muzyczne, lekcje czytania, warsztaty (komputerowe, językowe, „przybliżające” osobom starszym rozumienie współczesnego świata), zajęcia artystyczne czy nawet zajęcia jogi²⁶. Biblioteki organizują również działalność związaną z poradnictwem różnego typu, np. porady na temat założenia i prowadzenia biznesu²⁷, porady dla imigrantów w zakresie wypełniania dokumentów, ubezpieczenia, świadczeń różnego typu, porady dla osób starszych i niepełnosprawnych, młodzieży i studentów etc.

Czego zatem można spodziewać się w bibliotekach, skoro nie powinno się ich kojarzyć wyłącznie jako instytucji gromadzących zbiory i zasoby oraz świadczących usługi informacyjne? Czy „wczorajsza” misja i rola bibliotek ma wpływ na biblioteki funkcjonujące dzisiaj i w przyszłości w kontekście kształtującego się inkluzywnego, innowacyjnego i refleksyjnego społeczeństwa? Profesor Tod Colegrove z University of Nevada już w 2013 r. w wystąpieniu w ramach TEDx Reno²⁸ wymienił priorytetowe działania, na

---

²⁰ PIOTROWSKA, A., WITCZAK, M. *Zastosowanie idei „trzeciego miejsca” na przykładzie wybranych bibliotek europejskich (Hjørring, Blanes)* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/136/49-63.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

²¹ *The Future of Libraries* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=Qr7h7zmMvUU>.

²² *A Librarian's Guide to Makerspaces: 16 Resources* [online]. 2006–2019, OEDb – Accredited Online, Specialty, and Campus-Based Colleges. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://oedb.org/ilibrarian/a-librarians-guide-to-makerspaces/>.

²³ *Sopoteka* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://www.mbp.sopot.pl/placowki/sopoteka>.

²⁴ *Kino w Bibliotece Obluze* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://kino.trojmiasto.pl/Kino-w-Bibliotece-Obluze-imp472597.html>.

²⁵ Library Receives Grant to Create a Drop-in Playroom. W: *The Bedford Citizen* [online]. 2019. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.thebedfordcitizen.org/2018/11/library-receives-grant-to-create-a-drop-in-playroom/>.

²⁶ *21st Century Library (Part 1)* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=x1GSGdSWshI>.

²⁷ *UK Library's Creative Innovation | British Library* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=2ked6dxadi4>.

²⁸ *Libraries of the Future: Tod Colegrove at TEDxReno* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=RvE0gHhK3ss>.

których muszą skupić się biblioteki: zaangażowanie, kształcenie, innowacyjność, synergia, kreatywność, zbiorowość, przynależność, pasja i entuzjazm. Tak wytyczone kierunki są nadal aktualne i uwzględnione w planach strategicznych bibliotek narodowych i wzorujących się na nich publicznych oraz bibliotek naukowych. The British Library deklaruje, że chce być postrzegana jako społeczność zawodowa, która stawia użytkowników w centrum wszystkiego, co robi, słucha, wprowadza innowacje i adaptuje się do zmian następujących w świecie, traktuje wszystkich z szacunkiem, jest otwarta oraz wyznaje zasadę „współpracuj, aby zrobić więcej, niż jesteś w stanie zrobić sam”²⁹.

Bibliografia:

1. *A Librarian's Guide to Makerspaces: 16 Resources* [online]. 2006–2019, OEDb – Accredited Online, Specialty, and Campus-Based Colleges. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://oedb.org/ilibrarian/a-librarians-guide-to-makerspaces/>.
2. *Agenda 21* [online]. Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.
3. *Biblioteka z wizją* [online]. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://biblioteka-z-wizja.biblioteki.org/Symfony/web/app.php>.
4. *Cele Zrównoważonego Rozwoju* [online]. 2016. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.un.org/pl/>.
5. *Cele Zrównoważonego Rozwoju: Biblioteka Śląska* [online]. 2016. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.un.org/pl/biblioteka-slaska>.
6. *Chronicling America*. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://chroniclingamerica.loc.gov/>.
7. COLEGROVE, T. *Libraries of the Future* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=RvE0gHhK3ss>.
8. *Congressional Research Service Careers*. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://www.loc.gov/crsinfo/>.
9. *Enriching the Library Experience : The FY2019–2023 Strategic Plan of the Library of Congress*. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/strategic-plan>.
10. IGNATOWICZ, G. *Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju w polityce ekologicznej Polski po konferencjach w Rio de Janeiro w 1992 oraz 2012 roku* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/3457/1/BSP_18_2015_Ignatowicz.pdf.
11. *Innovation That Sticks Case Study – OCSB: Library to Learning Commons* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=uTqtR3hhXwQ>.
12. *Kino w Bibliotece Obluże* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://kino.trojmiasto.pl/Kino-w-Bibliotece-Obluze-imp472597.html>.
13. *Law Library of Congress*. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/law/>.
14. *Library Receives Grant to Create a Drop-in Playroom*. W: *The Bedford Citizen* [online]. 2019. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.thebedfordcitizen.org/2018/11/library-receives-grant-to-create-a-drop-in-playroom/>.
15. *Partnerstwo w praktyce: przegląd działań* [online]. Warszawa 2017. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://kampania17celow.pl/wp-content/uploads/2018/05/partnerstwo-w-praktyce.pdf>.
16. *Ourvision*. W: *British Library* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.bl.uk/about-us/our-vision>.
17. PIOTROWSKA, A., WITCZAK, M. *Zastosowanie idei „trzeciego miejsca” na przykładzie wybranych bibliotek europejskich (Hjørring, Blanes)* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://dSPACE.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/136/49-63.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
18. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>.
19. *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r.* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf.

---

²⁹ *Ourvision* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.bl.uk/about-us/our-vision>.

20. SHILL, B. J. *The Future of Libraries* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=h7I8ATYQ6ec>.
21. SMITH, P. S. *What to expect from libraries in the 21st century* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=fa6ERdxyYdo>.
22. StoryCorps Collection (AFC 2004/001): Frequently Asked Questions.W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/folklife/storycorpsfaq.html>.
23. *The Future of Libraries* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=Qr7h7zmMvUU>.
24. The International Advocacy Programme (IAP). W: *IFLA* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.ifla.org/libraries-development>.
25. The John W. Kluge Center at the Library of Congress. W: *Library of Congress* [online]. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.loc.gov/programs/john-w-kluge-center/about-this-program/>.
26. *US Copyright Office* [online]. Library of Congress. [Dostęp 2.12.2019]. Dostępny w: <https://www.copyright.gov/>.